

Motion till riksdagen 2021/22:1157

av **Camilla Waltersson Grönvall m.fl. (M)**

med anledning av skr. 2020/21:215 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om årliga redovisningar till riksdagen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kompetens och utbildning för personalen inom Sis-hem och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om flickors behov av vård och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om öppenhet och transparens inom Sis verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skyldighet till återkoppling mellan Sis och socialtjänst och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anför om vård av unga vid Statens institutionsstyrelses (Sis) särskilda ungdomshem (bet. 2020/21:SoU33, rskr. 2020/21:236). Detta tillkännagivande innebär att regeringen skulle återkomma till riksdagen senast den 1 augusti 2021 med en skrivelse som innehåller en bedömning av de insatser som krävs för att vården inom Sis ska vara säker såväl för de placerade unga som för personalen. Därutöver att en placering vid ett Sis-hem ska ge den placerade den vård och behandling som krävs. Av riksdagens tillkännagivande framgår att regeringen i skrivelsen bör ange på vilket sätt åtgärderna ska genomföras.

I den nu aktuella skrivelsen redogör regeringen för genomförda, pågående och beslutade insatser vad avser de frågor som tas upp i utskottsbetänkandet där tillkännagivandet behandlas (bet. 2020/21:SoU33). Regeringens bedömning är att de åtgärder som har vidtagits och de initiativ till åtgärder som tagits kommer att få positiva effekter för vården av ungdomar på Sis särskilda ungdomshem framöver.

Regeringen påpekar dock i skrivelsen att man är medveten om att en del brister i Sis ungdomsvård kvarstår. Regeringen avser därför att fortsätta verka för att vården vid Sis hem ska bli ändamålsenlig och rättssäker. Om ytterligare åtgärder genom uppdrag till myndigheten krävs, kan sådana komma att ges framöver. Genom den nu aktuella skrivelse anser regeringen att tillkännagivandet är slutbehandlat.¹

Bakgrund

Bristerna i vården av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem har uppmärksamts under lång tid, av Moderaterna. En stor förekomst av våld och hot, bristande kompetens, vårdkedjor som inte hänger ihop, bristande uppföljning samt en stor användning av tvångsmedel är exempel på allvarliga brister i vården av unga på de särskilda ungdomshem som Sis driver. Brister som regeringen väl och länge känt till men inte förmått åtgärda. Därför krävde en helt enig riksdag i våras att regeringen senast den 1 augusti i år skulle återkomma till riksdagen med en skrivelse som innehåller en bedömning av de insatser som krävs för att vården inom Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem ska vara säker såväl för de placerade unga som för personalen och för att en placering ska ge den unge den vård och behandling som krävs. När regeringen nu har svarat på riksdagens krav och överlämnat sin skrivelse tvingas vi dessvärre konstatera att regeringen fortsatt är alldeles för passiv och avvaktande. Regeringen gör inte tillräckligt för att komma till rätta med de allvarliga brister som inte bara socialutskottet har påtalat utan också Statskontoret, Inspektionen för vård och omsorg och Justitieombudsmannen, fackliga organisationer liksom organisationer såsom Rädda Barnen, Unicef och Maskrosbarn.

En grundlig genomsyn av Statens institutionsstyrelse

Moderaterna har länge argumenterat för en grundlig genomsyn av både Statens institutionsstyrelses uppdrag och dess verksamhet liksom skyndsamma åtgärder för att avhjälpa rådande problem och brister. Statens institutionsstyrelses uppdrag är inte vilket som helst. Den har i uppdrag att bedriva en verksamhet som utgör det yttersta skyddsnätet för unga med allvarliga psykosociala problem liksom för såväl unga som vuxna med missbruksproblem. Att denna verksamhet håller hög kvalitet och säkerhet är av yttersta vikt då det handlar om att ge vård och behandling till bl.a. personer med ett livshotande missbruk. Nu måste ett ordentligt åtgärdsprogram tas fram och genomföras för att avhjälpa de många och allvarliga brister som konstaterats i vården av unga vid Sis särskilda ungdomshem. Konkret handlar det bl.a. om att höja personalens kompetens, att minska användningen av särskilda befogenheter liksom om säkra fungerande vårdkedjor och samverka med andra aktörer. Samtidigt krävs det också större organisatoriska och lagstiftningsmässiga förändringar. Moderaterna har bl.a. lyft fram behovet av en ny tvångsvårdslagstiftning, vilket nu också riksdagen har gjort ett tillkännagivande om.

Moderaterna har återkommande kallat ansvariga myndigheter och ansvarig minister för att komma till rätta med de djupgående problemen inom Sis verksamhet. Skrivelsen

¹ Regeringens skrivelse 2020/21:215 Vård av unga vid Statens institutionsstyrelses särskilda ungdomshem.

visar på att verksamheten går i en gynnsam riktning, men att problemen är djupa och kräver tid för att rättas till. Därför vill inte Moderaterna lämna denna skrivelse med mindre än att regeringen bör återkomma med en uppföljning till utskottet där redovisade åtgärder följs upp två gånger per år tills det inte längre anses nödvändigt.

Utbildning och kompetens

Moderaterna ser positivt på att insatser görs för att nyanställda ska få en relevant och gedigen utbildning när de börjar sin anställning på Sis. Betydelsen av en gemensam grundutbildning som ger en gemensam värdegrund och en kultur som delas av samtliga medarbetare är av största betydelse för att vård och behandling inom Sis ska ha förutsättningar att bli framgångsrik.

Vi moderater har under lång tid påpekat bristen på strategiskt tänkande när det gäller såväl grundutbildning som fortbildning och kompetensutveckling för de Sis-anställda. Kraven måste vara högt ställda och återkommande rapportering gällande övergrepp och oetisk hantering från anställdas sida gentemot ungdomarna visar också tydligt behovet av högt ställt etikarbete.

Flickors behov av vård

Moderaterna anser det vara särskilt allvarligt att vården på Sis visat så stora brister gällande flickors behov. Skillnaden i avskiljning mellan flickor och pojkar är ett sådant exempel liksom flickors större behov av psykiatrisk kompetens. Flickors trygghet och säkerhet måste vara en prioriterad fråga i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Samverkan mellan socialtjänst och Sis

För de kommuner som placerar ungdomar inom Sis verksamhet så saknas insyn och påverkan över var ungdomarna placeras och vilken kompetens som finns på den placerade ungdomens specifika hem. Samarbetet mellan socialtjänst och Sis, bl.a. gällande upprättandet av behandlingsplaner, behöver konkretiseras. Möjligheter till reell uppföljning saknas bl.a. när det gäller behandling och vård av den unge och kvalitetsaspekter på denna vård. Myndighetens arbete med att differentiera vården och höja kvaliteten kommer naturligtvis underlätta detta. Transparens måste eftersträvas och ett konkret exempel kan vara den enkät socialtjänsten besvarar från Sis när man placerat. På denna enkät sker ej återkoppling och ingen information ges om hur enkäten används. Att svarsfrekvensen då är låg ska inte uppfattas som förvånande. Sammantaget bör en skyldighet att återkoppla till socialtjänsten införas.

Camilla Waltersson Grönvall (M)

Johan Hultberg (M)

Ulrika Jörgensen (M)

Ulrika Heindorff (M)

John Weinerhall (M)

Noria Manouchi (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M)

Ann-Britt Åsebol (M)